

forfatteren

DANSK FORFATTERFORENING NO. 4 2025

Barnestemmer i litteraturen

Papirsilhuetter af den fineste slags ✧ Kursuskatalog forår 2026

Vintertanker

AF ANNE SOFIE HAMMER, FORPERSON FOR DANSK FORFATTERFORENING

Når vintermørket sænker sig, er det for mange af os tid til at krybe indendørs med lyskæder, varme tæpper – og selvfølgelig en god bog! Det er en tid til eftertanke og refleksion. Hjemme under uldplaiden

– men måske også andre steder, som for eksempel i foreningslivet.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at bruge denne plads på at reflektere lidt over den forening, som du og jeg sammen er med til at skabe.

Dansk Forfatterforening er et unikt fællesskab mellem vidt forskellige grene af vores branche. Det fællesskab giver mening, fagligt, socialt og politisk.

Men har vi den forening, vi gerne vil have? Når vi ud til alle de fagfæller, vi gerne vil nå – aldersmæssigt, geografisk, genremæssigt? Og hvordan forestiller vi os, at foreningen vil udvikle sig de næste fem-ti år? Er vi på vej i den rigtige retning?

Det er f.eks. ikke nogen hemmelighed, at vores forening har et højt aldersgennemsnit. Mange debuterer sent i livet. Og selv de, der debuterer i en ung alder, får måske først senere en faglig identitet og en økonomi, som gør det naturligt for dem at engagere sig i foreningen. Men hvordan stiller det os i fremtiden? Gør vi nok for at holde os relevante for de yngre generationer? Eller skal vi være bedre til at række ud og lytte

til behov, som vi ikke traditionelt har været opmærksomme på?

Og hvad med den geografiske fordeling af medlemmerne? De fleste af vores medlemmer bor i og omkring de større byer – og med en særlig stor koncentration på Sjælland og i Hovedstadsområdet. Er det en naturlig fordeling, befolkningstætheden taget i betragtning? Eller kan og bør foreningen gøre mere for at nå ud til medlemmer – potentielle såvel som eksisterende – i alle egne af landet?

Bør flere arrangementer i Strandgade erstattes af eller kombineres med online tilbud? Måske afspejles foreningens aldersfordeling ligefrem i vores brug af det digitale? Valget mellem geografisk uafhængighed eller socialt samvær og samtale stilles måske af og til for hårdt op. For mange medlemmer er det jo ikke et valg mellem fysisk tilstedeværelse eller online arrangementer, men snarere et valg mellem online eller ingenting. Og selvom det absolut ikke er alle arrangementer, der egner sig til digitalt format, så sætter det alligevel online arrangementer i et lidt mere fordelagtigt lys.

Det er noget af det, jeg tænker over her på de mørke vinteraftener. Og det er noget af det, vi jævnligt taler om, både i bestyrelsen og i fag- og interessegrupperne. Det skal vi blive ved med. Både i den mørke tid, og når lyset igen vender tilbage. Kun på den måde kan vi hjælpes ad med at udvikle foreningen i den retning, vi ønsker. ❖

Forfatteren

ISSN 0105-0753
 Nr. 04-2025, 84. årgang
 Udgives af
 Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende:
 Anne Sofie Hammer

Redaktør:
 Lene Møller Jørgensen
 redaktor@danskforfatterforening.dk

Bladudvalg:
 Lene Møller Jørgensen, Eva Parum (S),
 François-Éric Grodin (DOF),
 Jette Rydahl (BU), Cindy Lynn Brown (L),
 Simon Væth (III.), Thomas Dickson (F).

Grafisk design:
 salomet grafik/Mette Salomonsen

Forsideillustration:
 Tove Krebs Lange

Tryk:
 GraphicUnit ApS

Indsendte bidrag dækker ikke
 nødvendigvis redaktionens holdninger.
 Eftertryk af artikler er tilladt med
 kildeangivelse. Eftertryk af illustrationer
 er ikke tilladt.

Forfatteren udkommer fire gange årligt.
 Abonnement tegnes gennem
 Dansk Forfatterforening, pris: kr. 600.

Deadline til dette nummer var:
 31.10.2025
 Udgivelse: 1. december 2025

01-26	Deadline: 20. februar Udgivelse: 6. marts
02-26	Deadline: 4. maj Udgivelse: 8. juni
03-26	Deadline: 7. september Udgivelse: 5. oktober
04-26	Deadline: 13. november Udgivelse: 14. december

Småt & godt**4-5****TEMA****Barnestemmer i litteraturen****6-15****Forfattere ud af huset****16-19****frit rum****20-21****Hilsen fra en fremmed til en fængslet kollega****22-25****Papirsilhuetter af den fineste slags****26-29****POW! Små monstre og superskurke****30-32****Kursuskatalog forår 2026****33-36****Jura****37****Kalender****38****Portfolio****André Lundquist****Bagsiden**

TOVE KREBS LANGE har tegnet forsiden. Hun er illustratør og forfatter, uddannet i Bruxelles og på Skolen for Brugskunst. Tove har illustreret langt over hundrede børnebøger og billedbøger og har selv skrevet en del af dem, ligesom hun også holder mange tegne- og skriveworkshops.

JULEKONKURRENCE

*Der er noget i luften,
jeg ved ikke hvad,
som forår, skønt
skoven har mistet
hvert blad.
Der er noget i luften,
som rosernes duften,
som fuglenes fryd,
skønt rosen er falmet,
og fuglen er draget
mod syd.*

Jo, vi ved godt hvad det er: Det' jull! Og det betyder, at en nisse endnu en gang har været på spil i årets sidste udgave af Forfatteren, og hun har drysset englevinger ud over siderne.

Find dem, tæl dem (inkl. den her over notitsen), og send antallet af englevinger ind til redaktor@danskforfatterforening.dk inden 1. januar. Så trækker vi lod blandt de rigtige svar, og vinderen modtager en bog gave efter eget valg. Med ønsket om en glædelig jul fra alle os til alle jer. Præsten Vilhelm Gregersen har skrevet både tekst og melodi til julesalmen fra 1911. ✨

BIBLEN

Det Danske Bibelselskab arbejder i disse år på en nyoversættelse af Biblen, og de første fire skrifter er blevet udsendt i en prøveoversættelse. Alle kan læse med og kommentere oversættelserne, og det har Politikens Bjørn Bredal gjort i spalterne den seneste måned. Han noterer sig bl.a., at dagens oversættere ikke er anderledes end bibellæsere til hver en tid – "de læser mere ind, end de læser ud". Han fremhæver også, at oversætterne ikke kan nære sig for at lade apostlen Paulus skrive "brødre og søstre" i sit brev til de kristne i Filippi – selvom der i den originale græske tekst faktisk kun står "brødre". De nyoversatte tekster kan læses på Det Danske Bibelselskabs hjemmeside. Selskabet forventer, at den samlede oversættelse er færdig i 2036. ✨

HYLDEST

Forfatter Helge Kragh er modtager af årets faglitterære pris på 75.000 kr. for sit populærvidenskabelige forfatterskab. Han gør komplicerede naturvidenskabelige teorier og skoler forståelige for et alment læsepublikum, hedder det i indstillingen fra Faglitterære Forfattere i Dansk Forfatterforening. Helge Kragh er videnskabshistoriker og professor emeritus ved Niels Bohr Institutet og skriver om det mindste og det største – atomernes kvantemekanik, galakser, krumme rum, termodynamik og sorte huller. ✨

ORD

I skrivende stund er det stadig uafklaret, hvad fremtiden bringer for Den Danske Ordbog – den fattes penge og kom ikke på finansloven, som mange havde håbet. Et borgerforslag ønsker, at ordbogen skal sikres politisk. Se det her: <https://www.borgerforslag.dk/seg-og-stoet-forslag/?id=FT-21420>

Ordbogen er dog netop blevet opdateret, som den bliver to gange årligt. 573 nye opslagsord er kommet med, bl.a. airfryer, orgasme-kløft, skyggeflåde, flat white, spiritstiv og VAR-tjek. Også 14 nye faste udtryk er kommet med: bl.a. at gå på æggeskaller, zone ud og danse på nogens grav. Og 141 eksisterende opslagsord har ændret betydning. F.eks. affære, der ikke længere betyder et kærlighedsforhold af kortere varighed, men nu beskrives som et romantisk eller seksuelt forhold, der ofte holdes hemmeligt, uden for ægteskab eller fast forhold. ✨

PRIS

Børne- og ungdomslitteratur får ny pris

Børnelitteraturen får nu sin egen Bookerpris, The Children's Booker Prize. Prisen uddeles til en bog på engelsk, enten som originalsprog eller oversat fra et andet sprog. Både billedbøger og prosa kan få prisen, hvis de er målrettet børn mellem 8-12 år. Modtagerne af børnenes Bookerpris får 50.000 pund, og mindst 30.000 eksemplarer af bøgerne på shortlisten bliver købt og givet væk for at udbrede kvalitetslitteratur til børn og unge. Prisen uddeles første gang i februar 2027, og i foråret 2026 bliver der lukket op for indstillinger til prisen. ✨

NYT

To nye børnebogsforlag har set dagens lys det seneste halve år, og det nye forlag Tallulah satser på ny dansk fiktion til børn og unge.

"I en tid, hvor der bliver talt om manglende læselyst, oplever vi, at der findes masser af læsende børn og unge, og dem vil vi gerne tage alvorligt med ny fiktion, der tænder fantasien, åbner verden op og møder dem i den tid, der er deres," siger Tine Flyvholm, stifter af Tallulah, i en pressemeddelelse. Hun er tidligere chef for Gutkinds børne- og ungdomsredaktion, der af sparehensyn lukkede tidligere på året.

Endnu et nyt forlag har set dagens lys, Bach & Co., som Christian Bach, tidligere direktør på Carlsen, står bag.

Tallulahs første bøger udkommer i februar, mens de første udgivelser fra Bach & Co. er lige på trapperne. ✂

NEDSKÆRINGER

Biblioteksloven kræver, at alle kommuner skal have et folkebibliotek, men ikke hvor mange og ikke af hvilken kvalitet. Og det ser et flertal af lands kommuner hvert år som en mulighed for at skære på biblioteksudgifterne og flytte penge til andre områder. De seneste otte år har flere kommuner mere end halveret deres biblioteksudgifter pr. indbygger.

Brøndby er topscorer med nedskæringer på 62,4 procent pr. indbygger. Læsø følger med 60,8 procent, og Hørsholm 54,2 procent. København er også med – 50,5 procent er der skåret pr. indbygger. Det viser de kommunale nøgletal for 2025. ✂

Illustrator Annika Øyrabø har ladet sin saks danse gennem sort papir og skabt et nyt udtryk på Dansk Forfatterforenings kursuskatalog. Mød hende på side 26, og se kursuskataloget på side 33.

*
**

I en tid, hvor der bliver talt om manglende læselyst, oplever vi, at der findes masser af læsende børn og unge, og dem vil vi gerne tage alvorligt med ny fiktion.

Tine Flyvholm, stifter af Tallulah

Barnestemmer i litteraturen

Barnets stemme og synsvinkel fylder i skønlitteraturen – om det så er erindringer, autofiktion eller fiktionen. Alle voksne har været børn engang, og vi kan da godt huske, hvordan det var, hvad vi tænkte, følte, sagde. Ikke ...?

Forestillingen om barnet og barndom fylder, men barndom er historisk. Kulturel og afgjort af geografi, etnicitet, religion, klasse, køn. Vi taler med en forsker og en forfatter om barnestemmen i litteraturen, om autenticitet, klicheer og forestillinger.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN ILLUSTRATION: TOVE KREBS LANGE

Forestillinger om barndom

I takt med at barnets rolle og tilstedeværelse i familien, samfundet, verden er vokset og blevet vigtigere og vigtigere, afspejles det – naturligvis – også i litteraturen. Vi lytter efter barnestemmen ...

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Barndom fylder i litteraturen. Vi har jo alle sammen haft en, og litteraturens mange barndomsskildringer og fokusering på børn og barndom bevidner, hvor vigtig den var og er. Dannende, måske frygtelig, måske fantastisk, måske begge dele afhængigt af dagene – og hvad sker der så, når forfatteren tænker tilbage, mindes og leder efter de følelser, der var engang? For selvom vi alle har været børn engang, så er vi det ikke længere, når vi sætter os til computeren, vi er ikke længere underlagt voksnes magt, vi bestemmer og vælger selv, så hvor troværdigt, ægte, autentisk skildrer vi *barndommen og barnet*? Som voksne er den eneste vej tilbage til barndommen via vores sprog og vores fortælling, konstaterer en forsker i børnelitteratur.

”Den barndom, vi erindrer, er en anden end den, der var,” siger Nina Christensen. ”Selvfølgelig har vi alle en personlig erfaring med at være barn, en individuel og egen oplevelse, men

samtidig har vi en forestilling om barndom, og hvad der knytter sig til barnet, som bliver skabt af historien og sproget,” siger hun.

Nina Christensen er professor i børnelitteratur, forsker og leder af Center for Børns Litteratur og Medier ved Aarhus Universitet, hun har en ph.d. i *Den danske billedbog 1950-1999*, for længe siden var hun gennem ti år freelancekonsulent for oversatte bøger og danske manuskripter ved forlaget Høst & Søn, og hun har en livslang interesse for børnebøger. Hun var også et læsende barn, hvor hun bl.a. havde et hæfte med historier, som hun læste igen og igen. Det var *Hindbærbrus og kragetæer*, et ud af en række hæfter, som Otto Sigvaldi solgte fra sin pyntede barnevogn på Strøget i København i slutningen af 1960'erne. Hæfterne indeholdt historier, ”ren, rå litteratur skrevet af og til børn, uden voksenindblanding”, som det hed. Men lidt voksenindblanding, lidt redigering, rettelser, tilretning, tilføjelser, var der måske?

Nina Christensen lader spørgsmålet stå åbent. Men når vi taler om litteraturens børn, om det så er børnelitteratur eller voksenlitte-

ratur, så er teksterne tænkt, udformet, skrevet og redigeret af voksne. (Jo, jo, selvfølgelig er der undtagelser og bøger, der f.eks. er skrevet på forfatterkurser for halvstore børn og teenagere og redigeret af underviseren).

Barnet som noget universelt

Når man som voksen skriver om børn og med en barnesynsvinkel, skriver man ud fra et barndomssyn, dels ens individuelle og personlige, dels et kollektivt barndomssyn. Vi ved jo alle, hvordan børn er, ikke?

”I litteraturen er karaktererne skabte, de er fiktive, og i det rum er ingen forpligtet til at beskrive virkeligheden eller sandheden. Vi har en idé om *barnet* som noget universelt, men også det er en fiktion, ligesom forestillingen om, *hvordan det var engang*, lever på en fortid og i det lys er fiktion. Børn er forskellige, et hvidt middelklassebarn i Europa er meget forskelligt fra et fattigt barn i Indien eller Afrika, det voksne syn på barnet afhænger af tid, social klasse, køn, etnicitet, religion, samfundets kultur og normer,” siger Nina Christensen og understreger, at man derfor er nødt til at se en tekst i dens historiske kontekst.

I 1700-tallet, hvor ikke mindst den schweizisk-franske filosof og forfatter Jean-Jacques Rousseaus tanker trængte frem, forandrede synet på børn, fra at de er små mennesker, der er ligesom voksne, bare ikke så kloge

og erfarne endnu, til en forestilling om barnet, som skal lære og erfare især gennem sanserne og gennem barnets medfødte, oprindelige og umiddelbare natur. Når barnet blev voksent, ville det uundgåeligt og tragisk nok tabe sin uskyld – barndommen var det ideelle, men for evigt tabte, land.

”I takt med dette nye syn på barnet og barndom kom også tanken om det fantasifulde barn, om barnet, der har større indbildningskraft end den voksne, og som også sanser mere og dybere.”

Men gør små børn ikke også det? Alt er jo første gang for dem?

”Hmm, det ved vi jo ikke, om de gør, vel?”

Det romantiske børnesyn

Gennem historien ændrer synet på barnet og barndommen sig altså – fra en lille voksen til det romantiske, det gode, sande, uskyldige barn, over mere socialt bevidste fortællinger som f.eks. Martin Andersen Nexøs *Pelle Erobreren* og videre til Tove Ditlevsen. I 1942 udkom *Palle alene* i verden af Jens Sigsgaard, og i 1945 blev *Pippi Langstrømpe* skabt af Astrid Lindgren, og Palle og Pippi blev et forvarsel om bølgen af litteratur, hvor det antiautoritære barn vinder frem.

”Figurer som Pippi er jo nærmest en ideologi i dag, et ideal om et frit, uafhængigt, stærkt barn,” siger Nina Christensen og fremhæver, at diskussionen i 1970’erne om børn som individer med rettigheder hænger sammen med forestillingen om det antiautoritære barn, som har ret til en stemme. FN’s Børnekonvention fra 1989 slår fast, at alle børn er individer i egen ret med krav på beskyttelse og adgang f.eks. til sundhed og uddannelse. Børn var inden 1989 også omfattet af menneskerettighederne, men den internationale Børnekonvention slår fast, at der

*
**

*Selvfølgelig har vi alle
en personlig erfaring med
at være barn, en individuel og
egen oplevelse, men samtidig
har vi en forestilling om
barndom, og hvad der knytter sig
til barnet, som bliver skabt
af historien og sproget.*

Professor Nina Christensen,
Center for Børns Litteratur og Medier

er brug for særlige rettigheder for børn, herunder retten til at have indflydelse på sin egen situation.

Det kompetente barn

I 1990’erne kom der nye tematikker ind i børnelitteraturen. Køn, klima, psykisk sårbarhed og individet i en usikker verden.

”1990’ernes litteratur i Danmark og i det øvrige Norden er præget af en tillid til både barnefiguren og til læseren. Nu taler vi om det kompetente barn, det robuste barn, og vi har tillid til, at

det kan rumme en hel del. Litteraturen er altid i dialog med normerne i samfundet.”

Er barnefortælleren mere autentisk i den moderne litteratur end tidligere?

”Jeg vil nok sige, at vi igen har en forestilling om, at man kan finde en autentisk stemme, en ’umiddelbar’ og ’uforurennet’ stemme, men i litteraturen låner, afprøver og eksperimenterer forfatteren med stemmer. Så jeg har det svært med at tale om autentiske børnestemmer. Det er måske mere relevant at tale om troværdige stemmer inden for fiktionens ramme? Forfatter Hans Otto Jørgensen skriver i *Hestenes øjne* fra en barnesynsvinkel: ”Jeg leger de lege, de kan lide, jeg leger.” Den tekst iscenesætter et barn, der ved, at det bliver iagttaget – at de voksne har forestillinger om, hvad børn gør, som barnet spiller med på.”

Hvad er det, der gør barnefiguren så populær – også i voksenlitteraturen?

”Barndom er noget specielt, og barnefiguren kan så mange forskellige ting alt efter den enkeltes opfattelse af, hvad barnet er. Og man kan skrive sig op mod og udfordre nogle af de forestillinger – det naive, uspolerede, fantasifulde barn – og også bygge på det, at barnet har mindre levetid bag sig, og at barnets synsvinkel er set fra en anden højde, også helt bogstaveligt. Barnet er mindre magtfuldt og afhængigt af de voksne. Der kommer ingen interessant litteratur ud af tegne et billede af børn som stereotyp, homogene individer, der er så sjove med deres helt egen logik og rige fantasi – børn er en sammensat gruppe ligesom alle andre, og deres tilværelse lige så vigtig og kompleks som en voksentilværelse,” siger Nina Christensen. ✖

UDEN FOR DØREN

JEG SAD I GARDEROBEN MED EN ÆBLESKIVE I HÅNDEN
 OG LÆRTE AT BINDE SNØREBÅND I STILHEDEN
 APPELSINER MED NELLIKER OG RØDT BÅND
 HANG FRA LOFTET SOM GENNEMHULLEDE VOODOODUKKER
 DET ER SÅDAN JEG HUSKER BØRNEHAVEN
 DE ANDRE GLÆDEDE SIG TIL JULEMANDEN VILLE KOMME
 MEN JEG VAR LIGE SÅ BANGE FOR HAM
 SOM JEG VAR FOR MIN FAR

Yahya Hassan, fra digtsamlingen *YAHYA HASSAN 2*, 2019

BARNDOMMENS GADE

Jeg er din barndoms gade,
 jeg er dit væsens rod,
 jeg er den bankende rytme
 i alt, hvad du længes mod.

Jeg er din mors grå hænder
 og din fars bekymrede sind,
 og jeg er de tidligste drømmes
 lette, tågede spind.

Jeg gav dig min store alvor,
 en dag du var vildt forladt,
 og jeg dryssed' lidt vemod i
 sindet
 en drivende regnvejrsnat.

Tove Ditlevsen,
 fra digtsamlingen *Lille verden*, 1942

Et farligt og ukendt sted

Forfatter **Jesper Brygger** leger, udvider og eksperimenterer med sprog, synsvinkler og stemmer, og nogle af stemmerne placerer han i børn – og han prøver på ingen måde at efterligne en virkelig børnestemme, men ønsker at skabe distance.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

I det tidlige forår i Køln i året 1212 drog en flok børn på korstog mod den hellige by Jerusalem anført af en dreng, der havde haft en åbenbaring. Jesus havde vist sig for ham og sagt, at han og hans fæller skulle kristne Jerusalems muslimer med fredelige midler. Nogle kilder mener, at drengen hed Nicholas, og at 30.000 børn sluttede sig til ham på vandringen gennem Europa mod Genova. I Genova ville havet åbne sig for korstoget, så børnene kunne gå videre. Det havde Jesus sagt til drengen.

Forfatter Jesper Brygger lader drengen fortælle om og opleve børnekorstoget i en del af sin bog *Pueri* fra 2023 (Forlaget Virkelig).

”Man skriver med en anden stemme, som man placerer i et barn. Barndommen er på mange måder et farligt og ukendt sted, et rum, du ikke selv har valgt, og hvor andre bestemmer. Det er noget, vi ikke ved noget om, og en anden værensform. Det var den udsathed og de særlige vilkår, som hører barndommen til, jeg ville skrive om, og det skulle være fri for voksne. Børnekorstoget i 1212 er vildt fascinerende, man ved, at det fandt sted, men man ved meget lidt om det, dels er der ikke mange kilder fra den tid

– hvem har deres stemmer? Det giver jo en forfatter meget stor frihed til at lade børnene tale, skabe deres egne historier, til at tænke og lege med en depraveret uskyld, og de skaber en mytologi om deres egen tilværelse og skaber en fortælling om sig selv. Vi ved ikke, hvad der skete med børnene, men vi ved, at de ikke nåede Jerusalem. Formentlig er nogle døde undervejs, andre har slået sig ned i de byer, de passerede. Og måske var børnekorstoget en form for migration,” siger Jesper Brygger.

Uledsagede flygtningebørn

Pueri betyder ”børn” på latin, bogens 488 sider er delt op i fem bøger med forskellige fortællere og synsvinkler. Og i historiske tider. Et gennemgående tema er netop migration, og karaktererne væver sig ind og ud og på tværs af de fem dele. Børn og barnestemmerne væver sig centralt ind i flere af historierne.

Ud over børnekorstoget i 1212 blev Jesper Brygger inspireret af de mange uledsagede flygtningebørn, der kom til Europa før og efter 2015, til Danmark og til Sverige, Göteborg, hvor han bor.

”Jeg så alle de her børn og unge, som drev rundt i gaderne, alene eller i små grupper. Mange

*
**

*... jeg er ikke dokumentarist,
jeg skaber distance og skriver
historien frem.
Børn er lige så forskellige som
andre mennesker,
og jeg forsøger ikke at gengive
noget virkeligt eller en virkelig
børnестemme.*

Jesper Brygger, forfatter

forsvinder, de nærer mistro til voksenverdenen, og børns udsathed stiller jo spørgsmål til voksenverdenen. Så jeg var inspireret, men jeg er ikke dokumentarist, jeg skaber distance og skriver historien frem. Børn er lige så forskellige som andre mennesker, og jeg forsøger ikke at gengive noget virkeligt eller en virkelig børnестemme. Vores forestillinger om børn er jo ikke sande, og jeg prøver ikke at efterligne børn. Det er umuligt, det vil ikke være realistisk. Børn har ikke noget givet forhold til deres identitet, det har de endnu ikke fået, og jeg forestiller mig, at den er porøs, gennemtrængelig. Men jeg er ikke børnepsykolog, det er ikke det, der er det vigtige, men jeg ved noget om sprog.”

Ingen klichéagtige forestillinger

Han debuterede i 2012 med to digtsamlinger: *Snerte klik af kød bag ryggen* og *Så vi her*. Senere kom romanen *Silfo* og flere digtsamlinger. Side-løbende med forfatterskabet underviser han på en højskole på et forfatterkursus for unge, der arbejder på at finde deres forfatterstemme, ligesom han har redaktionelt arbejde og sidder i et par udvalg, der uddeler stipendier til unge talenter.

Barnets synsvinkel – kræver det en særlig

enkelhed i sproget, eller hvilke overvejelser gør du dig?

”Nej, nej, overvejelser om f.eks. enkelhed synes jeg er meget farligt. For mig handler det om at lege, udvide og eksperimentere med sproget, og jeg gør mig stor umage med at undgå clichéagtige forestillinger om barnets sprog som enkelt eller uskyldigt. At finde en stemme er vildt fascinerende.”

Tilbage i 2014 blev han optaget af den nyere, antiautoritære, eller solidariske, børnebog, der kom med den antiautoritære pædagogik i 1970'erne og frem, og han skrev også et essay om emnet. Ole Lund Kierkegaard og hans karakterer som Orla Frøsnapper, Lille Virgil og Albert var noget af det, der optog ham.

”Det optog mig, og overraskede mig på en måde også, hvor meget de handler om vold. I en stor del af bøgerne er truslen om vold og straf altid til stede, barnet skal undvige volden, og latter og leg er en måde for barnet at forhandle de her vilkår over for den voksne – vold og latter er den her underlige sammensætning, som altid er tæt på. Voksenverdenen er bestemt ikke noget entydigt godt,” siger Jesper Brygger.

En svær bog

Også *Silfo*, hans første roman, berører migration. Den handler om en ung afrikaner, der kommer til Bruxelles og forsvinder i underverdenen. Da den udkom i 2015, var den nye roman, som skulle blive til *Pueri*, begyndt at summe i forfatterens baghoved, og i 2018 begyndte han at arbejde struktureret på fortællingen. Fem år senere udkom bogen til en meget fin modtagelse.

”Det tog fem år, og mange gange undervejs i

skrivearbejdet drømte jeg bare om at skrive en anden bog, fordi den var så hård, svær og næsten umulig at skrive – den næste bog, jeg ville skrive, skulle være enkel, og jeg så for mig, hvordan det ville blive som paradiset første morgen at blive færdig med *Pueri*! Og begynde på noget helt andet. Og nu er jeg så i gang med en fortsættelse – jeg er havnet i samme suppedas og har kun mig selv at takke for det.”

Pueris fem bøger eller dele har som nævnt hver deres karakterer og synsvinkler. Vi er i fortid, fremtid og – vistnok – nutid. Fortsættelsen udspiller sig i samme verden med en del af de samme karakterer. Forfatteren er 120 sider inde i romanen og regner med, at den skal være på 300 sider i alt.

Digte i mellemrum

Skriver du også de dage, hvor du har undervist og haft andet arbejde?

”Hver dag er romantid, og hver dag sætter jeg mig foran computeren. Jeg siger ikke, at jeg skriver hver dag, kun at jeg sidder dér med computer og manuskript hver dag. Nogle dage er død tid, som føles forfærdelig, og hvor jeg spekulerer over, hvad jeg egentlig laver her. Og selvom jeg troede, at jeg var færdig med at skrive digte, så skriver jeg til tider et digt i de mellemrum, der opstår i romantiden. Jeg skriver ikke homogent, i de tidlige arbejdsprocesser forsøger jeg mig med ting, puster mig op og skriver for mig selv. Så bliver det mere struktureret, jeg tilføjer nye ting, overrasker mig selv, men efterhånden ved jeg så, at det bliver en bog. Man kan jo have masser af ideer, som ikke bliver til noget, men der sker noget med ideer, når de møder sproget.” ✨

*
**

*... jeg gør mig stor umage med
at undgå klichéagtige forestillinger
om barnets sprog som enkelt eller uskyldigt.*

Jesper Brygger, forfatter

Forfatter ud af huset

Skriv på din tekst i det offentlige rum og inddrag andre, arranger klimavandringer – ja, forfattere, kom ud af huset og find vej til nye læsere.

AF ANNA BRIDGWATER

Litteraturen følger oftest en slagen vej: Forfattere skriver bøger. Bøgerne bliver trykt, købt eller lånt på biblioteket, og så bliver de læst eller lyttet til. Men der er andre veje til læserne, andre steder, hvor teksten kan møde sin modtager.

Her kan du læse om forfattere, som kombinerer tekst med aktivismen, når de laver klimavandringer med oplæsning. En anden forfatter har taget skriveprocessen ud på gaden og gør læsere til medskabere. Og et museum har inviteret forfattere til at skrive tekster, som skal læses og lyttes til på en udstilling.

Aktivisme og oplæsning

Skønlitterær forfatter Maja Lucas er engageret i sammenslutningen *Forfattere ser grønt*. I det regi har hun deltaget i demonstrationer, happenings, oplæsninger, kronikker og senest vandreture med oplæsninger af klima- og naturtekster undervejs.

”Jeg gik ind i gruppen, fordi jeg havde trang til at gøre noget – bare en lille smule, bare det, et enkelt menneske magter – ved klimakrisen. Aktivismen var mit udgangspunkt. Men jeg er

blevet overrasket over, hvor stærkt fællesskabet virker og påvirker mig. Jeg synes, at vi holder hinanden til ilden og giver hinanden ideer til både kreative og aktivistiske projekter, og det er opløftende, hvordan traditionelle æstetiske skillelinjer nedbrydes i fællesskabet om klimasagen. *Forfattere ser grønt* er virkelig en blandet landhandel, fra brede prosaister over dramatikere til smalle lyrikere, men vi arbejder – som regel – godt sammen.”

Diversiteten blandt medlemmerne afspejles i diversiteten i samarbejdspartnere, og gruppen inviterer gerne andre forfattere til at deltage.

”Det er også fedt at møde mennesker på en anden måde end med den traditionelle, ophøjede forfatterrolle. Vi har arbejdet en del sammen med Extinction Rebellion og Den Grønne Ungdomsbevægelse, og vi har mødt alle mulige mennesker til demoer osv.”

Maja Lucas er en af kræfterne bag vandreturene med *Forfattere ser grønt*. En flok forfattere og deltagere drager ud på en fastlagt rute, og forfatterne læser op undervejs. Der har f.eks. været en tur på fem kilometer på Sydhavnstippen, hvor fem forfattere læste op: Johanne Mygind, Marie Bjørn, Kristina Stoltz, Jesper Stein og Maja Lucas selv.

”Jeg blev inspireret til at arrangere de ture, efter at jeg havde undervist på et højskolekursus, som hed ’Vandring og skrivning’. Kombinationen af natur og litteratur var skøn, og den ville jeg gerne tage med i vores aktivistiske gruppe. Jeg nyder også vores vandreture, fordi man undervejs snakker stille og roligt med deltagerne. Det at gå giver et andet møde end i en foredragssal.”

Skrivning ude i byen

Thomas Aagaard Skovmand er forfatter og forlægger på Byens Forlag, som gør en indsats for at komme tættere på læserne ved at bruge deres egne bogcaféer som forlagets kontorer og ved at arrangere oplæsninger på steder som folks soveværelser, på toiletter og i fængsler. Som forfatter møder Thomas Aagaard Skovmand dog publikum på en helt anden måde: I løbet af sommeren 2025 har han sat sig forskellige steder i Vejle med sin computer, bl.a. i et butiksvindue, en bus og på borgmesterens kontor.

”Og det kommer også til at køre tre-fire dage ca. hver måned til foråret næste år,” forklarer forfatteren.

Fra sine anderledes skrivepladser opfordrer han forbipasserende til at være med til at skabe en spændingsroman. Tidligere har han skrevet en krimi ud fra den inspiration, han fik ved at sidde i Kastrup Lufthavn.

”For det første gør jeg opmærksom på mig selv som forfatter og på bogen, allerede inden den findes, og det giver energi og gåpåmod at få folks respons. Konkret giver det også muligheder og idéer til bogen. F.eks. mødte jeg for nylig en mand, der begyndte at fortælle lidt om sig selv og sit liv. Nu har vi aftalt, at jeg skal hjem og besøge ham for at høre mere.”

Thomas Aagaard Skovmand bruger sin urtraditionelle skriveplads som drivkraft.

”Jeg har det lettest og får størst drive, når jeg har givet mig selv en form for ramme. Jeg har skrevet en roman, der skulle foregå på Vesterbro i løbet af 48 timer, en novelle fra min barn-

*
**

Jeg har det lettest og får størst drive, når jeg har givet mig selv en form for ramme. Jeg har skrevet en roman, der skulle foregå på Vesterbro i løbet af 48 timer, en novelle fra min barndomsby og en om et mord, der skulle foregå i mit eget hjem.

Forfatter og forlægger Thomas Aagaard Skovmand

domsby og en om et mord, der skulle foregå i mit eget hjem.”

Møder mellem mennesker

Maja Lucas oplever ikke, at vandreturene med oplæsninger først og fremmest er møder mellem forfattere og læsere.

”Jeg ved ikke, om jeg egentlig ville kalde deltagerne på vores vandreture og til vores demoner for læsere. De er langt fra altid det litterære kernepublikum. For mange af dem virker det, som om klimasagen er det vigtigste, og så tager de gerne noget litteratur med i købet. Vi har også haft folk fra Dansk Vandrelaug med, for hvem vandringen står i forgrunden. Uanset hvad oplever jeg, at samtalerne bliver mere afslappede og ligeværdige. Især på vandringerne, hvor den kropslige bevægelse skaber et fællesskab og en rar omgangsform. Jeg synes også, det er fedt, at vi både læser egne og andres tekster. Det er ikke så fokuseret på forfatteren, men snarere på litteraturens kraft.”

Thomas Aagaard Skovmand kommer også i kontakt med mennesker, som ikke nødvendigvis læser bøger til daglig.

”De fleste er heldigvis positive og nysgerrige. Det lader til, at mange tænker: ’OK, sejt nok

Det er også fedt at møde mennesker på en anden måde end med den traditionelle, ophøjede forfatterrolle.

Forfatter Maja Lucas

og modigt.” Mange spørger ind til det med interesse: Hvordan kan jeg overhovedet koncentrere mig? Det er nok det, jeg oftest bliver spurgt om. Der er selvfølgelig steder, hvor det er svære at koncentrere sig end andre. F.eks. bliver det interessant at se, hvad jeg faktisk får skrevet fra midtercirklen af Vejle Stadion.”

Udfordringerne

Deltagerne på vandreturene bliver opmærksomme på klimavandringerne på gruppens facebookside og via mund-til-mund.

”I forhold til vandringerne skal vi planlægge ruter og finde oplæsere. Vi skal også tænke over, hvilken slags tekster, og hvor længe vi læser op. Oplæsningerne skal være korte, ellers mister folk koncentrationen hurtigere, end hvis de sidder indenfor. Hvis gruppen af deltagere er stor, skal vi desuden læse ret højt, for at alle kan høre det. Dertil kommer logistikken i tilmeldingerne osv. Vi har forsøgt at lave det så nemt som muligt for os selv, ved at det altid er gratis og con amore. Der er ingen penge involveret.”

Thomas Aagaard Skovmands skriveproces kræver mere praktik, da han skal lave aftaler med myndigheder, organisationer og privatpersoner.

”De har givet mig lov til at sidde hos dem og eksponere projektet over for kunder, ansatte og andre, der måtte færdes der, og selvfølgelig via SoMe. De fleste kaster penge efter det ved at forhåndskøbe bøger, som de kan bruge som gaver til ansatte, netværk eller selv sælge.”

En anden potentiel udfordring er, at Thomas Aagaard Skovmand møder mennesker, som er

uforberejede på, at han sidder midt på gaden.

”Jeg har givet mig selv det benspænd, at jeg ikke må have en idé eller en historie på forhånd. Så da jeg første gang satte mig et sted, havde jeg ikke så meget at skrive, men nu er ideerne begyndt at komme, og når jeg sidder et sted og skriver, har jeg samtaler og inspiration klar, så jeg kan skrive foran folk.”

Litteraturen finder nye læsere

Generelt er deltagerne glade for at kombinere vandreture og litteratur, siger Maja Lucas.

”Folk virker begejstrede for vandringerne – det at vandre er jo også blevet en folkesport de seneste år. Og man kan sige, at vandring med klimaoplæsninger er en meget blød form for aktivisme. De andre ting, vi laver i gruppen, hører vi mere forskellige holdninger til. Ikke alle er vilde med vores demoer og happenings, for eksempel ...”

Både Thomas Aagaard Skovmand og Maja Lucas har en oplevelse af, at deres meget forskellige initiativer er med til at udbrede læsning og litteratur.

Thomas Aagaard Skovmand siger: ”Uden at være for opblæst, så tror jeg det faktisk. Nu sidder jeg med mit eget projekt, men ofte ansporer det folk til at tale om bøger helt generelt – hvad de læser eller ikke læser. Så på den måde gør jeg måske også bogen som genstand en tjeneste.”

Maja Lucas oplever også, at *Forfattere ser grønt* er med til at udbrede litteraturen og læsning.

”Deltagerne har flere gange udbedt sig en litteraturliste efter turen. Det er skønt, at nog-

le bliver nysgerrige. Om nysgerrigheden går på klimasagen, naturbeskrivelserne eller de litterære kvaliteter, er svært at sige. Formentlig en blanding. De fleste deltagere på vores vandringer er allerede optaget af klimaspørgsmålet, så man kan da håbe, at de får mere lyst til at udforske litteraturen efter mødet med os.”

Litteraturen på museum

Forfatter Josefine Klougart har samarbejdet med Glyptoteket og Karen Blixen Museet. På Bakkehuset på Frederiksberg har digteren Morten Søndergaard skabt først *Bakkehusalfabetet* og sidenhen *Ordkasser*. I haven bag Nivågårds Malerisamling er der et reservat for truede ord samt en samling spirende ord skabt i samarbejde med forfatter Iben Claces.

På M/S Museet for Søfart i Helsingør har fem forfattere skrevet tekster til et litterært lydspor, *Stemmer båret af havet*, der ledsager udstillingen *Søfarer – 400 års danmarkshistorie*. Lydsporet hører til den del af udstillingen, der handler om dansk søfart og den globale koloni-handel.

”Ideen opstod, da vi diskuterede, hvordan vi skulle formidle den maritime kolonihistorie,” fortæller udstillingschef Sarah Giersing. ”Vores udstilling baserer sig på museets samlinger, og vi anvender kildekritik, arkivstudier og andre faghistoriske teknikker. Men vores samlinger giver ikke lige adgang til samtlige aspekter af fortiden. Almindelige søfolks, kvinders eller slavegjortes perspektiver er sjældent repræsenteret. Ideen om at invitere skønlitterære forfattere til at skrive tekster til udstillingen opstod ud fra et ønske om at give plads til fortællinger om menneskelige erfaringer, som vi ikke nødvendigvis kunne finde i vores egne samlinger.”

Altså giver fiktionen udstillingen en sanselig dimension, så det bliver lettere for publikum at leve sig ind i fortællingerne.

Ideen stillede krav til, hvilke forfattere der blev inviteret til at skrive til museet.

”Vi samarbejdede med kuratorduoen G/Ho-

sting, der arbejder med møder mellem minoritetsdanske kunstnere og kulturinstitutionerne. Sammen valgte vi fem forfattere, der alle har baggrund i et af de områder, Danmark har haft kolonier i eller drevet koloni-handel med. Det er Sabitha Söderholm, der er adopteret fra Indien; Jessie Kleemann, der er fra Grønland; Jesper Wung-Sung, hvis oldefar er fra Kina; Mikas Lang, søn af en sort, tysk kvinde, som blev adopteret til Danmark; og Tiphonie Yanique fra US Virgin Islands. Alle fem forfattere er også valgt, fordi de i deres forfatterskab har beskæftiget sig med kolonisering og den koloniale arv, der præger os i dag,” siger Sarah Giersing.

Hun er sikker på, at de fem forfattere bidrager med noget værdifuldt.

”De fem tekster er alle smuk og tankevækkende fiktion, der forhåbentlig gør det muligt for publikum at leve sig ind i de erfaringer, fortidens mennesker kunne have haft. Alle teksterne vender udstillingens perspektiv på hovedet og lader fortælleren være en af dem, danskere rejste ud og mødte – men sjældent lyttede til. Jesper Wung-Sungs tekst handler f.eks. om den kinesiske kunstner, der tjente penge på at portrættere europæerne, mens Tiphonie Yanique har skrevet om en slavegjort mand, der flygter i en kano. På den måde giver forfatternes lydspor stemme til nogle af ’historiens bipersoner’, som vi ellers ikke kan fortælle meget om.”

Jesper Wung-Sung forklarer sin indgang til opgaven for museet:

”Alle genstande fortæller en historie. Men her møder teksten ikke i første omgang læseren, men museumsgæsten. Det er ukendt, spændende land. Dermed er historien overrumplende, en stemme, der kommer ind fra højre; for gæsten, der oplever den lille fortælling midt i den store museumsfortælling, og for forfatteren, hvis tekst er født ud af mødet med en museums-genstand.”

Den faste udstilling *Søfarer – 400 års danmarkshistorie* åbnede i april 2025.

KAN MAN LEVE AF AT TEGNE?

AF MARIE PRIEM

ILLUSTRATIONER: ERLEND HJORTLAND SANDØY

OPLYSNINGSKAMPAGNEN om rettigheder og vilkårfortegning og illustrationerets samarbejde mellem de fire tegnerorganisationer: Illustratorerne i Dansk Forfatterforening, Danske Tegneserieskabere, Danske Bladtegnere og Tegnerforbundet af 1919.

Oplysningskampagnen ”Kan man leve af at tegne?” er opstået ud fra et behov for at klæde illustratører og tegnere bedre på, når man skal kunne leve af at tegne!

Indholdet er udarbejdet, så ingen tegnere skal føle sig hægtet af undervejs, når tekstens indhold enten bliver kedeligt eller svært at forstå. Derfor er oplysningskampagnen skrevet i et uformelt sprog, hvor alle ord og vigtige pointer er gennemtegnede i skarpe, kommenterende illustrationer, der tilmed er sjove!

”Kan man leve af at tegne?” klæder illustratøren på til alle de aspekter, der er at forholde sig til, når man får en illustrationsopgave eller skal udgive et værk. Man behøver ikke at kigge eller læse alt igennem på en gang, man kan blot

klikke rundt på siden og let finde de oplysninger, man står og har brug for i en given situation – f.eks. når der skal forhandles kontrakt.

Ud over at være et must for alle illustratører, så håber vi også på, at alle, der samarbejder med illustratører eller tegnere, vil dykke ned i indholdet for bedre at forstå de faktiske forhold, vi illustratører navigerer i. På den måde håber vi at kunne styrke det gode samarbejde mellem illustratør, forfatter og redaktør.

Du finder ”Oplysningskampagnen om rettigheder og vilkår for tegning og illustration” på illustratorerne.dk under fanebladet ”Ret og rimeligt”. Arbejdet med oplysningskampagnen er støttet af bestyrelsen i Dansk Forfatterforening via IUM-midlerne og af VISDA via de kulturelle midler. Illustrationerne er tegnet af Erlend Hjortland Sandøy, og Stine Spedsbjerg er oplysningskampagnens redaktør.

Vi håber, at I alle vil være med til at udbrede kendskabet til oplysningskampagnen! ✨

frit rum

I denne udgave af Forfatteren har Illustratørerne rådet over Frit Rum
– i det kommende nummer overtager en af de andre grupper.

Hilsen fra en fremmed til en fængslet kollega

Over hele verden fængsles og forfølges skrivende mennesker for at passe deres arbejde – forfattere, digtere, journalister og kommentatorer, der bruger ordet til at beskrive magtmisbrug, uretfærdige samfundsforhold eller bare til at beskrive deres egne følelser.

AF MILLE RODE, GENERALSEKRETÆR I DANSK PEN

Forestil dig, at du sidder i en fængselscelle, som du måske deler med otte-ti andre, mennesker, som du, indtil I blev stuvet sammen der, ikke kendte. Mennesker, som du intet har til fælles med, bortset fra at I alle er fængslet, og nu skal I dele både

wc og håndsæbe, måske ligefrem madskål.

Forestil dig, at du har fået en dom, måske på to, fem eller ti år, udelukkende fordi du har skrevet eller sagt noget, som faldt nogle indflydelsesrige folk for brystet. Måske har du afdækket et korrupt forhold, måske har du i en tekst gjort nar ad en minister eller en magtfuld embedsmand, måske har du skrevet et digt, der kan tolkes som magtkritik. Måske er det slet ikke dig, men din ven, de var ude efter, men hun flygtede, og nu straffer de hende ved at straffe dig. Måske var du bare på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt.

Forestil dig så, at du er blevet nægtet besøg af familie og venner, at du er frataget papir og pen og derfor må memorere alt, at du ikke har adgang til bøger, aviser og nyheder fra verden uden for cellens vægge.

Så en dag kommer vagten med en lille stak breve. Cellekammeraternes navne bliver råbt

op, og brevene udleveret. Der er sjældent et til dig, men så pludselig står du med et brev i hånden fra en fremmed, sendt fra et ukendt sted ude i verden. Der er en, der har tænkt på dig, har sat pen til papir og skrevet en hilsen til dig. Som en omsorgsfuld og varm hånd på din skulder: Du er ikke glemt.

Goddag, kære Lone

”Goddag, kære Lone, Jeg har modtaget Deres brev, og jeg kan ikke lade være med at svare, i håbet om at det når frem til Dem, og De vil kunne læse det. Tro mig, det er meget vigtigt at erfare, at en kollega i et så vidunderligt land som Danmark ikke er ligeglad med den skæbne, der overgår en forfatterkollega, som sidder fængslet i det fjerne Sibirien.”

Ordene er den russiske journalist Mikhail Afanasevs. De står i et brev til forfatter og bestyrelsesmedlem i Dansk PEN Lone Theils, som sidste år sendte ham en hilsen. Det er en gammel tradition i PEN, at medlemmerne sender breve og postkort til fængslede kolleger hvert år omkring nytår, en tradition, som Dansk PEN og Dansk Forfatterforening har slået sig sammen om og i de sidste par år har arrangeret sammen.

Mikhail Afanasev blev arresteret i april 2022

Ifølge opgørelser fra PEN International og PEN America sad mindst 375 skrivende menneskerfængslet i løbet af 2024. Opgørelsen dækker 40 lande og bygger på veldokumenterede sager.

Mille Rode, generalsekretær i Dansk PEN

og i september 2023 idømt fem et halvt års fængsel for at skrive kritisk om Ruslands krig i Ukraine. Han afsoner sin dom i et fængsel i Sibirien, tusinde kilometer væk fra familie og venner.

På den anden side af kloden, i Cuba, afsoner den 43-årige digter og kvinderettighedsaktivist María Cristina Garrido en dom på syv års fængsel. Hun er anklaget for at have forstyrret den offentlige orden og haft til hensigt at begå en kriminel handling. Hun er desuden dømt for at gøre modstand og udvise foragt over for myndighederne, da hun sammen med tusindvis af andre cubanere deltog i en fredelig demonstration i juli 2021.

María Cristina har været udsat for grov vold og psykisk mishandling i fængslet, hun er blevet nægtet telefonisk kontakt og besøg af sin familie, og hun er i perioder blevet nægtet mad og vand. I 2023 lykkedes det hende at få et brev ud af fængslet, hvor hun blandt andet skrev:

”Den 11. juli viste vi mod og beslutsomhed – et brud med den årelange tavshed; vi viste enighed og pluralisme, fordi unge, voksne, ældre, universitetsstuderende og landmænd, husmødre og arbejdere, endda politiske ledere og partikadrer gik på gaden for at sige ja til at vælte diktaturet, ja til et velstående og demokratisk Cuba.”

Prisen, hun måtte betale for det brev, var længere tids fuldkommen isolation. María Cristina Carrido har fået mange hilsner, i løbet af den tid hun har været i fængsel, men ingen af brevene har hun fået direkte i hånden. De sendes via PEN's landekoordinator for Latinamerika, der er i kontakt med familien. Under de sjældne besøg overbringes de mange hilsner mundtligt til hende, og når hun om fire år – men forhåbentlig før – bliver løsladt, så venter der hende en bunke breve så stor, at det vil tage hende dage at få dem alle læst.

Selv hvis Gud forlader menneskene

For nogle år siden fortalte Nadezda Azhgikhina, journalist og direktør for PEN Moskva, på et internationalt PEN-møde om en kollega, der havde været fængslet i Rusland og under opholdet havde modtaget breve med hilsner fra kolleger over hele verden. Fængselstiden havde været hård, og efter løsladelsen blev hun indimellem ramt af depression. Kassen med breve opbevarede hun under sin seng, og når humøret svigtede, tog hun dem frem og genlæste dem. Igen og igen fandt hun trøst og styrke i de støttende ord, som kolleger verden over havde sendt til hende i fængslet.

Det kan være svært at skrive et personligt

Risikoen for fængsling er reel for dem, der bruger ordet som redskab til at beskrive den virkelighed, de befinder sig i, og som modigt forsvarer deres og andres ret til at ytre sig frit.

Mille Rode, generalsekretær i Dansk PEN

brev til et menneske, man ikke kender, men her gælder det virkelig, at det ikke så meget er ordene, men tanken og handlingen, der tæller. Et brev til en fængslet kollega kunne måske lyde noget i retning af:

”Kære kollega, kære XXX, jeg sender dig en hjertevarm hilsen fra København. Herudenfor er det en grå, kold og våd decemberdag, dagslyset forsvandt klokken fire, så nu er der kun gaden lygter til at lyse op. Indenfor er vi en gruppe forfattere, digtere og journalister, medlemmer af PEN og Dansk Forfatterforening, der er samlet for at skrive hilsner til fængslede kolleger rundt omkring i verden.

Jeg har hørt om din kamp for retfærdighed og for retten til frit at tale og skrive, det er værdier, jeg helt og fuldt deler og vil kæmpe for. Jeg vil derfor gerne udtrykke min respekt for – og solidaritet med – dig. Jeg håber, at du trods omstændighederne er ved godt mod og helbred.

Gid der vil komme en dag, hvor vi kan mødes. Så vil jeg byde dig på et måltid mad og et knus. Indtil den dag kommer, må jeg nøjes med at sende de varmeste hilsner ...”

I november 2024 blev den kurdiske digter İlhan Sami Çomak løsladt efter at have afsonet en dom på 30 års fængsel i Tyrkiet. Et par år før sin frigivelse skrev han et langt brev til de mange PEN-kolleger, der havde sendt ham hilsner i løbet af de 30 års indespærring. Han indledte brevet med en bibelsk reference og har siden fortalt, at han mistede sin tro i fængslet:

”Kære venner,
Min Gud! Min Gud! Hvorfor har du forladt mig? Sådan sagde profeten Jesus i den store krigs øjeblik, Harmagedon. Jeg plejede at gentage Jesu Kristi hjælpeløse råb i begyndelsen af mit fængsel med en desperat sorg, der i sig selv indeholdt en slags evig styrke. Men så indså jeg, at det var muligt at lære en urokkelig lektie af dette: Selv hvis Gud forlader menneskene for at lære dem en lektie, er de stadig inden for berøringsafstand af hinanden og i stand til at beskytte hinanden gennem solidaritet.”

375 forfattere bag tremmer

Over hele verden fængsles og forfølges skrivende mennesker for at passe deres arbejde. Det gælder både forfattere, digtere, journalister og kommentatorer, der bruger ordet som redskab til at påpege magtmisbrug og belyse uretfærdige samfundsforhold. De nyeste internationale rapporter viser, at antallet af fængslede skribenter fortsat er alarmerende højt – og at visse lande konsekvent topper listerne.

Ifølge opgørelser fra PEN International og PEN America sad mindst 375 skrivende mennesker fængslet i løbet af 2024. Opgørelsen dækker 40 lande og bygger på veldokumenterede sager, hvor fængslingen er sket på grund af personernes professionelle eller kunstneriske virke. Ud af disse var 127 journalister, mens resten fordelte sig på forfattere, digtere, online-kommentatorer og andre, der professionelt beskæftiger sig med ord og formidling, herunder også forlægger-

re og redaktører. (Kilde: PEN America, *Freedom to Write Index 2024*).

Også organisationen Committee to Protect Journalists (CPJ) offentliggør hvert år en rapport, og pr. 1. december 2024 angav de, at 361 journalister var frihedsberøvede, hvilket er et af de højeste tal i organisationens historie. CPJ's tal er et øjebliksbillede, mens PEN's dækker et helt år, og de to organisationer har desuden ikke helt samme kriterier for, hvilke professioner der indgår i opgørelserne. I PEN medtages journalister, der også er forfattere, klummeskribenter, essayister og lignende, mens der i CPJ's opgørelse også indgår tv- og radiojournalister samt andre former for mediearbejdere, hvilket forklarer forskellen på tallene. Derudover afhænger resultaterne af tidspunktet for optællingen, og hvorvidt en sag er endeligt bekræftet som arbejdsrelateret.

Ser man på, hvilke lande der fængsler flest skribenter, så tegner der sig et tydeligt billede. Kina topper i begge opgørelser. Ifølge PEN America sad 118 skribenter fængslet i Kina i 2024, mens Iran fulgte efter med 43. Andre lande med mange fængslede skribenter er Saudi-Arabien, Vietnam, Israel, Rusland, Tyrkiet, Belarus, Egypten og Myanmar. Tilsammen stod Kina og Iran for omkring 43 procent af alle fængslinger registreret af PEN.

På tværs af kilderne står én ting klart: Risikoen for fængsling er reel for dem, der bruger ordet som redskab til at beskrive den virkelighed, de befinder sig i, og som modigt forsvarer deres og andres ret til at ytre sig frit. Bag tallene gem-

*
**

Det kan være svært at skrive et personligt brev til et menneske, man ikke kender, men her gælder det virkelig, at det ikke så meget er ordene, men tanken og handlingen, der tæller.

Mille Rode, generalsekretær i Dansk PEN

mer sig mennesker, der har mistet deres frihed, fordi de skriver – et faktum, som hvert år minder verden om, at ytringsfrihed stadig ikke kan tages for givet.

Så hvad kan vi, der dagligt nyder denne frihed, gøre? Vi kan sende dem en hilsen og fortælle dem, at deres kamp også er vores, også selvom vi bor i ”et så vidunderligt land som Danmark”, som Mikhail Afanesav skrev. At de ikke står alene og ikke er glemt. ✖

Find postkort og papir frem, kom med og fat pennen, når vi igen skriver breve til de fængslede kolleger den 3. december.

Papirsilhuetter af den fineste slags

Annika Øyrabø er illustratør. Med papir, saks og skalpel klipper og skærer hun illustrationer til hobbybøger, voksenbøger, børnebøger, og hun klipper store værker og collager til udstillinger. Annika er også kvinden bag de nye illustrationer til vores kursuskatalog, som du kan se på side 33.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Jeg har altid klippet i papir. Fra jeg var lille. Min mor fortæller, at det begyndte med køkkensaksen og nogle ark kopipapir, og når jeg kedede mig, gik jeg ind på mit værelse og klippede,” fortæller Annika Øyrabø.

Hun er børnebogsillustratør, uddannet fra Det Kongelige Akademi, afdelingen for Visuelt Design, og fra Hochschule für Angewandte Wissenschaften i Hamburg.

”Da jeg var færdiguddannet, tog jeg en beslutning om, at jeg kun ville arbejde i hånden og kun med klip, jeg ville ikke sidde foran en computer hele dagen. Det er min måde at finde ro i verden, en kæmpe gave. Jeg bruger computeren til nogle ting – og ikke et ondt ord om dem, der tegner på computer – jeg kan godt finde på at lave en farvet baggrund på computer, som jeg scanner ind, men som regel er alt lavet i hånden. Papirklip er selvfølgelig en niche, og jeg havde ikke kalkuleret med nichearbejde, men jeg laver det, jeg føler for – det skal føles godt.”

Det begynder med ord

”Den indledende snak, briefingen om en opgave, er vigtig. Til kursuskataloget snakker vi om,

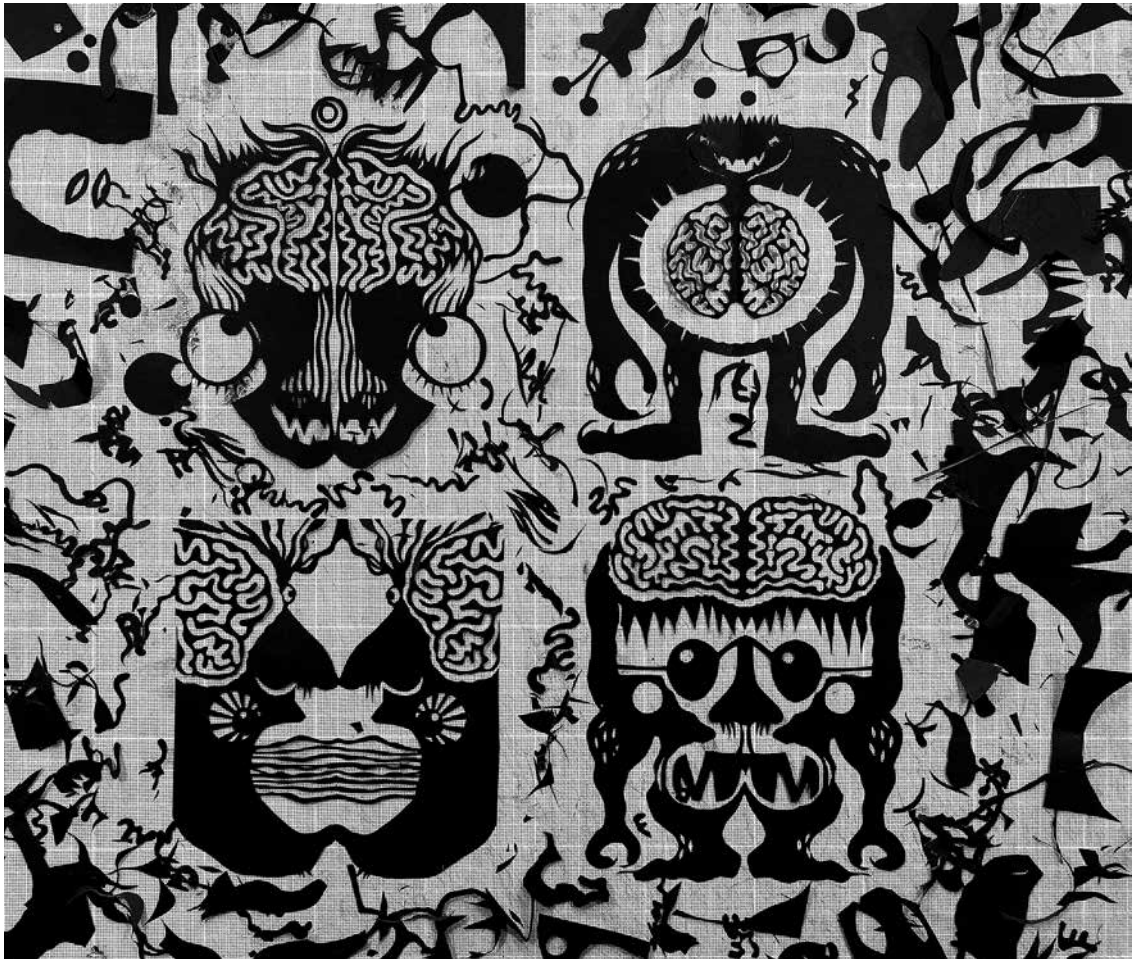
at illustrationerne skal favne bredt og ikke være så konkrete, ingen ord, blyanter, pensler. Bag efter sætter jeg mig og laver et idéudviklingsark. I midten skriver jeg ’KURSER Forfatteren’, og så tømmer jeg min hjerne ud på det ark.”

Hjerne endte med at blive et af to centrale ord på arket, fortæller Annika. Hjernerne kunne være en fællesnævner for de mange forskelligartede kursustilbud. Og kurserne henvender sig til mange forskellige mennesker, og så blev det andet centrale ord fra arket *trolde*. Annika Øyrabø er i øjeblikket optaget af trolde og har arbejdet meget med dem, og ofte trækker hun inspiration fra sit seneste projekt over i det nye. ”Trolde er legende og anarkistiske, de favner alt, fra det lyse, fjollede, legende til det mørke, onde,” siger hun.

Temaet til kursuskataloget blev altså hjerner og trolde.

”Så havde jeg en samlet form, et simpelt koncept. Hjernerne er kurserne, og trolde, det er os, medlemmerne. Vi favner jo også bredt og har jo alle mere eller mindre krøllede hjerner i Forfatterforeningen, ikke?”

Jeg tegner helst ikke noget op på papiret og vil helst lave det som ét samlet klip. Der ligger en spænding i at se, hvad saksen kan, hvad der sker,

Jeg lavede de fire trolde til kataloget i en samlet proces.

det er en overraskelse, så jeg tegner ikke, men folder papiret og ved bare, at jeg skal lave trolde med hjerner. Jeg fokuserer, og så er det som en dans med saksen. Jeg klipper jo noget væk, fjerner noget, så det er en proces, hvor bordet fanger og det skal hænge sammen, øjne, briller, hår og krop.

Klippeprocessen er en kombination af noget intuitivt og noget meget bevidst. Nærmest en lille bøn, hvor jeg er i det og giver slip – meditativt. Ja, det er svært at forklare.

Jeg klipper ikke forkert, altså det er sjældent, at jeg klipper forkert, klipper noget over eller må kassere det. Men det sker, at jeg fornemmer, at

den ikke rigtig er der, og så tager jeg et nyt ark.

Jeg folder først papiret ud, når jeg føler, at nu er klippet ved at være færdigt. Men jeg kan godt lande i en blindgyde, hvor koncentrationen forsvinder, og så lægger jeg det væk. En time eller nogle dage.

Jeg lavede de fire trolde til kataloget i én samlet proces, klippede på dem samtidig, men da jeg nåede til hjernen, måtte jeg lige stoppe op og kikke på nogle fotos af hjerner. Og hjernen tegnede jeg op og lavede for sig med de små, snirklede slanger. Den er i negativ i modsætning til trolden.” +

Jeg fokuserer, vælger et udgangspunkt, og så er det som en dans med saksen.

...jeg (sætter mig) og laver et idéudviklingsark. I midten skriver jeg "KURSER Forfatteren", og så tømmer jeg min hjerne ud på det ark.

... hjernen tegnede jeg op og lavede for sig med de små, snirklede slanger. Den er i negativ i modsætning til trolden.

Hjernerne er kurserne, og troldene, det er os, medlemmerne.

Vi favner jo også bredt og har jo alle mere eller mindre

krøllede hjerner i Forfatterforeningen, ikke?

Annika Øyrabø, illustratør

Skalpellen

De første, lange klip er med saksen, og senere kommer skalpellen i brug.

”Skalpellen er til fintegning, til det sidste. Det er godt at skifte mellem sit værktøj, det er godt for hjernen og holder den i gang,” siger Annika Øyrabø, selvom hun nok er mest glad for saksen.

Alle fraklippene, cirkler, buer, bølger, gemmer hun og sorterer i former og farver. Til sidst bliver de katalogiseret i kasser, så de kan bruges i andre projekter.

Udstillingen

Nordatlantisk Hus i Odense bad Annika Øyrabø lave en udstilling i anledning af 150-året for H.C. Andersens død og 125-året for den færøske forfatter William Heinesens fødsel. Begge de verdensberømte forfattere var også kendte for deres papirklip.

Udstillingen med 23 store værker af Annika Øyrabø kom til at hedde *Papirklip og poesi fra Nordatlanten*.

Dengang tilbage i firserne, da den lille Annika sad på sit værelse og klippede ivrigt med sin køkkensaks, var hun stærkt inspireret af en bog om William Heinesen som billed- og papirkunstner, *Fra billedmagerens værksted*. Teg-

ninger, malerier og farveklip. William Heinesen. Annika har færøske rødder på både mors og fars side, og hendes færøske bedsteforældre havde foræret hende bogen.

Hun føler sig tæt forbundet med Færøerne og er der ofte, og har også illustreret flere børnebøger af den færøske forfatter Dánial Hoydal – illustrationer, som har givet hende nominering til Nordisk Råds Børne- og ungdomslitteraturpris i henholdsvis 2022 og 2023, ligesom hun sidste år var nomineret til Alma-prisen, Astrid Lindgren Memorial Award.

”Færøerne er hav, bølger og natur, og de fraklip er foræringer, fine som filigran, og dem bruger jeg i nye collager.”

Og hun har en ny bog på vej til efteråret, en skønlitterær bog, *Sol over hav*, med 18 fortællinger baseret på færøske sagn og myter skrevet af Siri Ranva Hjelm Jacobsen. Den udkommer også på færøsk ved oversætter Vónbjørt Vang, og bogen har givet rig lejlighed til både at klippe nyt og genbruge fraklip fra trolde, sære væsener, dråber, himmel og hav. ✨

Psaligrafi, eller papirklip, er kunsten at klippe billeder, mønstre og ornamenten af papir.

POW!

Små monstre og superskurke

Børnebøger og tegneserier er håndholdte, oplæste mirakler, der åbner børnesind for ideer og litteratur. Men kan de redde unge, demokratiet eller sågar verden, inden det er for sent? Forfatteren tog til Berlin for at finde ud af det.

AF STEPHANIE CARUANA ILLUSTRATIONER: KONRAD EYFERTH

På vej ind i Felleshus, en af De Nordiske Ambassadors lidt sære, sammensatte bygninger, er jeg en kvinde med en mission. Vi er i Berlin, tæt på Siegestraße, sejrssøjlen, halvt i Tiergartens grønne favntag, en trafikeret vej tæt på.

Men indenfor hilser lyst træ, enkelhed og store farveplancher fra børnebøger velkommen. Udstillingen *Klein, aber groß. Kinderbuchillustrationen aus dem Norden (Lille, men stor. Børnebogsillustrationer fra Norden)* har været en stor succes. Og jeg skal deltage i eftermiddagens seminarprogram: *Reading with Pictures. A Seminar on the Power of Illustrated Storytelling (Læs med billeder. Et seminar om den illustrerede historiefortællings styrke)*.

Forrest i den fantastiske bus

Udstillingen rummer billeder og uddrag fra både moderne og ældre nordiske bøger for børn. Det er bl.a. værker fra svenskerne Stina Wirsén og Emma Adbåge, norske Kjell Aukrust, og fra Finland er det Linda Bondestam og naturligvis Tove Jansson. Det danske rigsfællesskab stiller kunstnerisk og talstærkt op med An-

na Jacobina Jacobsen, grønlandske Maria Bach Kreutzmann, færøske Bárður Oskarsson og Jakob Martin Strid, manden, der har lavet den måske smukkeste og i hvert fald tungeste bog for børn og deres voksne. *Den fantastiske bus* har fået sit helt eget og indbydende hjørne. Åland og Island er også repræsenteret.

Alle billederne er glædesfyldte, fordi hver eneste streg er omhyggelig og udspringer af en menneskelig praksis, et samspil mellem øje og hånd, der sender gnister og spejler sig i modtageren. Jeg ser og får lyst til at lade fingrene strejfe figurernes omrids. Monsterpels med struktur, røde og ivrige kinder, frodige skove.

Magi.

Læselyst frem for krise

I auditoriets varme mørke samles deltagere og oplægsholdere. Efter en velkomst og tyve sobre minutters indføring i læsekriser, opmærksomhedstab og skærmenes indtog er stemningen let kuldslået, for hvad stiller vi op? The Guardian skrev for nylig om, at forældre keder sig, når de læser højt. Så kan historier og illustrationer jo være nok så smukke og spændende. I skoletiden falder læselysten endnu mere hos børnene. Det går ud over både evnen til at læse og til at skri-

Artiklens forfatter, Stephanie Caruana, har været i Berlin for at holde oplæg på seminaret *Reading with Pictures. A Seminar on the Power of Illustrated Storytelling*. Og ja, tegner Konrad Eyferth fangede hende på papiret.

ve. Men måske hjælper vores kollektive voksenpanik heller ikke?

Næste indlæg er med norske Inga Sætre og finske Sanna Pelliccioni, begge forfattere og illustratorer. De deler ud om kunstnerisk praksis, nysgerrighed, reaktioner og fortællefyrd. De, og resten af auditoriet, er enige om, at der bør fokuseres mere på det nydelsesfulde i at samle en bog op og gå ind i dens verden.

På rækken foran mig sidder en mand med iPad. Han tegner os. Og så er der kaffepause.

Tegneserier for viderekomne

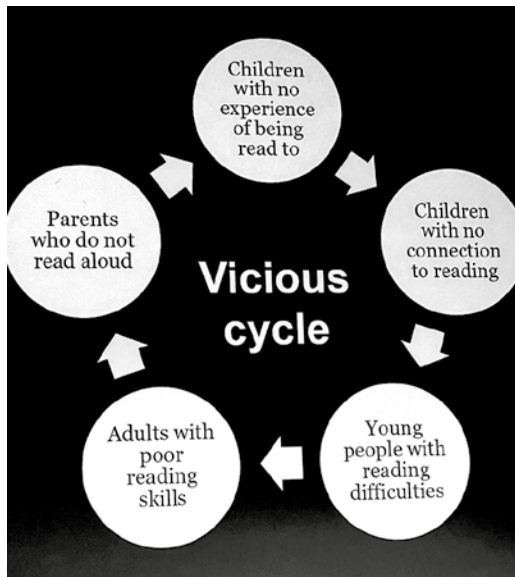
Nu er det mit panels tur. Overskriften er *The view from the book industry: illustrated books, markets and trends (Bogbranchens synspunkt: Illustrerede bøger, marked og tendenser)*, men vi får snakket om meget andet. Den tyske forlægger Michael Groenewald fra Reprodukt Verlag og svenske Helena Gomér fra Forumbiblioteken i Nacka sidder ved siden af mig.

Jeg har forberedt mig på at tale om *1 år med tegneserier*, som var Dansk Forfatterforenings store projekt fra 2021-2022. Projektet involverede syv skoler, otte workshops, ni tegnere og 300 elever på 4. til 6. klassetrin (og du kan læse mere om det hele på foreningens hjemmeside). Det

*
**

Lidt popsmart sagt mener jeg dette: Vi lever allerede i en Marvel-verden; vi diskuterer f.eks. Trump og Musk, som var de superskurke. Tegneserier har givet os det sprog og de billeder.

Stephanie Caruana, forfatter

en klæg skygge, og sukkeret fra pausebagværket virker ikke længere. Tid til at skrue op. Jeg siger, at nørderne har vundet kulturkampen. Et rum af spørgende øjne får mig til at uddybe.

Lidt popsmart sagt mener jeg dette: Vi lever allerede i en Marvel-verden; vi diskuterer f.eks. Trump og Musk, som var de superskurke. Tegneserier har givet os det sprog og de billeder.

Hvis de næste generationer skal styrkes, må de læse. Stik dem en stribe, et album.

Det er karakteropbyggende.

Jeg skynder mig at få tegnerens kort bagefter, spændt på, om han fik fanget os ind. ✖

handlede om at få lysten tilbage i læsningen, bruge tegneserier i undervisning og fritid. Og det hjalp. Når fokus flyttede sig fra pligt til lyst, lånte børnene selv flere album og fik mod på mere. Pigerne læste flere tegneserier, drengene læste mere i det hele taget.

Vi taler om det lillebitte vindue, fra børn lægger børnebøgerne fra sig til fordel for pensumkrav, SoMe, gaming og alt det, der får læsning til at ligne hårdt arbejde. Fidusen med tegneserier er, at de unge selv vælger dem til. Og læser for sjov, nysgerrigt.

Selv boede jeg på Jagtvejens Bibliotek, fra jeg var 12-13 til 15. Slugte først Hergé, Goscinny og Uderzo, Bech og Madsen, inden jeg (lidt tidligt) rykkede ind til voksenalbum. Tardi, Bretécher, Varennes, Moebius, Serpieri og Manara.

Oh là là!

Kanelbullens hævn

Panelet taler sobert om AI, dalende læsning og tegneseriers rejse fra kulørt masseunderholdning til nørdet subkultur og nu accepteret kunstform. Emnet falder på kriser i Vesten, Amerika, og moderator spørger, om tegneserier kan redde demokratiet.

Træthed har sneget sig ind i auditoriet som

Formålet med projekt 1 år med tegneserier var at afdække, om det ville vække børns appetit på mere læsning at stifte bekendtskab med tegneseriegenren, med graphic novels og med selv at fortælle en historie gennem tegning og tekst. Derfor sendte Forfatterforeningen ni illustratører og forfattere ud på syv udvalgte skoler for at lave en række levende workshops hen over et år, så børnene fik redskaber til at fortælle deres egne historier i tekst og tegninger.

Da projektet var slut, viste en spørgeskemaundersøgelse, at mere end halvdelen af skoleeleverne fortalte, at de – helt frivilligt – var begyndt at læse mere. En af skolerne rapporterede, at udlånet af tegneserier steg med 251 procent.

Projektet blev støttet af Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre med 943.000 kroner og Huskunstnerordningen med 200.000.

Kursuskatalog forår 2026

kurser & videreuddannelse for forfattere, oversættere & illustratører

Der vil blive annonceret flere kurser løbende, så hold øje med hjemmesiden, hvor du finder eksakte tidspunkter og desuden kan læse om, hvordan du søger om plads på kurserne:
<https://danskforfatterforening.dk/kommende-kurser/>

DANSK FORFATTERFORENING

Strandgade 6, stuen, 1401 København K www.danskforfatterforening.dk

ANIMATION I PHOTOSHOP (BOOK TEASERS)

Kursusdeltagerne lærer, hvordan man animerer i Photoshop, generelle animationsteknikker og simple tricks til at få liv i illustrationer med animation. Kurset er til illustratører, der er nysgerrige på 2D-animation, og som godt kunne bruge nogle ideer til at gøre deres værker endnu mere dynamiske. Sammen gennemgår vi grundlæggende animationsprincipper, et casestudy fra illustration til gif og lærer at bruge Photoshop til frame-by-frame-animation.

Underviser: Maria Sandvig
Tid: d. 11. januar
Sted: Strandgade 6
For: III

PRAKTISK KREATIVITETSTEORI

Få indsigt i teori om og konkrete tilgange til kreativ tænkning og idéudvikling. Teoretisk og praktisk indføring med fokus på at skabe de bedste mulige rammer og på at tilegne sig konkrete redskaber til at fremme sin egen kreative proces som forfatter.

Undervisere: Iben Albinus Sabroe
Tid: d. 15. januar 2026
Sted: Strandgade 6
For: Alle

BOGBINDING

Praktisk workshop i bogbinding. På kurset får deltagerne mulighed for at tilegne sig basale færdigheder i bogbinding og arbejde på deres første hjemmelavede bogprojekt i et professionelt bogbinderværksted.

Undervisere: Klara K
Tid: d. 25. januar 2026
Sted: Klara K Bogbinderi, Christianshavn
For: Alle

KOM I GANG MED SCRIVENER

Deltagerne får en praktisk introduktion til programmets vigtigste funktioner - fra planlægning og strukturering af materiale til notetagning, research og eksport. Kurset henvender sig til både begyndere og let øvede.

Undervisere: Jesper Bugge Kold
Tid: d. 28. januar 2026
Sted: Online
For: Alle

ARKIVARBEJDE

Hvordan bruger man de historiske arkiver bedst, effektivt og mest interessant i forbindelse med research? Arbejdet med arkiver bliver brugt inden for journalistik, historieskrivning, bredere fagbøger og i voksende grad inden for skønlitterære genrer som for eksempel exofiktion. På kurset gennemgås regler, tilgængelighed, adgang, muligheder og inspiration i arbejdet med arkiver.

Undervisere: Peter Birkelund
Tid: d. 6. februar 2026
Sted: Strandgade 6
For: Alle

TO PLADSER PÅ DET TVÆRÆSTETISKE NETVÆRK

I Det tværfæstetiske netværk samles 12 professionelle kunstnere fra forskellige kunstfelter over seks sessions for at undersøge, dele og udvikle deres kreative processer og metoder. Netværket har fokus på at styrke deltagerens process literacy: deres evne til at forstå, italesætte og bevidst udvikle deres egen kunstneriske arbejdsproces. Gennem faciliteret sparring, metodeudvikling og inspiration fra forfattere, billedkunstnere, komponister og dramatikere får du et dybere og mere handlekraftigt sprog for din skriveproces, din kunstneriske impuls og dit virke som forfatter. Det er en betingelse, at man har mulighed for at deltage mindst fem ud af seks gange.

Underviser: Anders Greis
Tid: d. 25/2, d. 11/3, d. 25/3, d. 15/4, d. 6/5, d. 20/5
- alle dage kl. 10-16
Sted: Statens Værksteder for Kunst
For: S, ill., L, BU

FORTÆLLENDE FAGBØGER

Hvordan kan fagbøger eller faglig formidling i andre medier med brug af greb fra skønlitteraturen fortælles med en tydelig struktur og fremdrift? Hvordan kan dramaturgi, scener og karakterfremstilling anvendes til at omsætte research til vedkommende og engagerende formidling? Deltagerne får mulighed for at afprøve idéer og få sparring på igangværende bogprojekter.

Det er en betingelse, at man har mulighed for at deltage alle tre gange.

Underviser: Peter Øvig Knudsen
Tid: d. 19. februar, d. 5. marts, d. 19. marts 2026
Sted: Strandgade 6
For: F, S

FORFATTERENS OG OVERSÆTTERENS LÆSERKONTAKT

Hvordan opbygger og plejer man som forfatter relationen til sin læserskare gennem strategisk og personlig kommunikation? Deltagerne får indsigt i, hvordan man arbejder med nyhedsbreve, sociale medier og andre platforme for at skabe synlighed, fastholde interesse og styrke læserloyalitet. Kurset giver konkrete redskaber til at planlægge relevant indhold, vælge tone og form samt engagere sit publikum over tid.

Undervisere: Louise Taarnhøj
Tid: d. 22. februar
Sted: Strandgade 6
For: Alle

HALDKURSUS – AT SKABE UNIVERSER PÅ TVÆRS AF MEDIER

Hvordan kan et fiktionsunivers udvides og tilpasses nye medier? På dette weekendkursus lærer deltagerne, hvordan allerede eksisterende værker kan videreudvikles gennem worldbuilding og improvisation. Kurset giver dem indsigt i universskabelse som arbejdsmetode, både historisk og som det bruges i nutidens medielandskab – og introducerer en model, der klæder dem på til selv at skabe fiktioner, der kan udfolde sig på tværs af bøger, film, teater, spil og nye medier.

Underviser: Simon Jon Andreassen, Iben Albinus Sabroe, Toke Sabroe
Tid: d. 6-8. marts
Sted: Hald Hovedgård
For: Alle

GRAFISK FORTÆLLING

Kurset introducerer grundlæggende metoder og greb til at arbejde med samspillet mellem tekst og billede i en fortælmæssig sammenhæng. Gennem øvelser og eksempler får deltagerne indsigt i, hvordan man opbygger visuelle sekvenser, skaber rytme og tempo i fortællingen og udnytter grafiske virkemidler til at styrke udtryk og indhold. Kurset henvender sig til både skrivende og illustratører, der ønsker at udforske fortællingens muligheder i et visuelt format.

Underviser: Askel Aden
Tid: d. 19. april
Sted: Strandgade 6
For: S, L, Illu

FORTÆLLINGER OG SPROGTEILEGNELSE FOR MINDRE BØRN

På kurset gives ideer til, hvordan vi kan formidle fortællinger og bøger med leg og humor, som kan stimulere børns sprogtilegnelse. Ved, i teori og praksis, at kigge på, hvordan vi kanalisere remser, ord og bogstaver igennem kroppen, så de er nemmere og sjovere at huske, får deltagerne konkrete redskaber til at skrive historier, som er målrettet de yngste læsere og kan bidrage til at vække deres interesse for sprog og litteratur.

Underviser: Lotte Salling
Tid: d. 31. maj
Sted: Godsbanen, Aarhus C
For: BU

MASTERCLASS MED MILLE HAYNES

Hvordan kan man som forfatter arbejde mere målrettet med dramaturgiske metoder fra film og tv? Skønlitterær redaktør og filmmanuskriptkonsulent Mille Haynes giver et indblik i sine dramaturgiske metoder og erfaringer fra sit arbejde med forfattere i henholdsvis forlagsregi og film- og tv-branchen i en masterclass med plads til fælles dialog om, hvordan man måske bedst kan få greb om sin historie.

Underviser: Mille Haynes
Tid: d. 17. maj
Sted: Strandgade 6
For: S

ALT DET PRAKTISKE

✳ Kurser er gratis for medlemmer af DFF. Hvis du er forhindret, så meld afbud, så kan en anden få pladsen. Associerede medlemmer betaler halvdelen af kursets pris. Ikke-medlemmer betaler fuld pris. Ved afbud senere end 31 dage før refunderes kursusgebyret ikke. Ved aflysning af kurset refunderes kursusgebyret.

✳ Når man søger et kursus, skal man skrive en begrundet ansøgning – det skal forstås som en kortere beskrivelse af dit professionelle virke, hvad du arbejder på lige nu, hvorfor netop dette kursus har din interesse, og hvad du regner med at få ud af kurset.

✳ Mange kurser henvender sig til en specifik faggruppe, og den gruppe har fortrinsret. Men du er velkommen til at søge et kursus, selvom du ikke tilhører den pågældende faggruppe.

✳ Der tages forbehold for ændringer i programmet. Hold dig orienteret om eventuelle ændringer på: danskforfatterforening.dk

✳ Tilmeldingsfrister og detaljer om tilmelding: danskforfatterforening.dk

✳ Du skal tilmelde dig kurser, ca. en måned før kurset afholdes. Se de præcise frister og datoer på danskforfatterforening.dk

MANUSKRIFT- OG OVERSÆTTESSTØTTE

Kursusudvalget i Dansk Forfatterforening tilbyder tre forskellige manuskriptstøtteordninger, hvor du kan få en garvet forfatter eller oversætter til at læse dit manuskript igennem. NB! Støtten gives udelukkende til ordinære medlemmer af foreningen

FØDSELHJÆLP

✳ Har du ideer og skitser til et værk/projekt, som du ikke kan få hul på, kan du søge om råd hos en erfaren forfatter/illustrator. Almindeligvis bevilger Dansk Forfatterforening fire timers vejledning.

MANUSKRIPTEGANG

✳ Foreningens medlemmer kan søge om manuskriptlæsning i et antal timer hos en forfatter, de har mulighed for selv at foreslå.
✳ Har du fået afslag og kan ikke komme videre? Så kan du få professionel hjælp fra en erfaren kollega, som kan gennemgå dit manuskript og hjælpe dig med at finde ud af, hvor problemerne ligger.
✳ Almindeligvis skal én betingelse være opfyldt, før man får denne støtte: Manuskriptet har været på mindst ét forlag og har modtaget en begrundet afvisning. Alternativt medsendes minimum tre afslag fra tre forskellige forlag.

OVERSÆTTESSTØTTE

✳ Som oversætter i Dansk Forfatterforening kan du søge om sparring eller konsulentbistand til en oversættelse i et antal timer hos en erfaren oversætter eller en anden fagperson, du har mulighed for selv at foreslå. Du kan få hjælp til en stilistisk vanskelig oversættelse fra en erfaren oversætterkollega eller konsulenthjælp til en særlig fagterminologi fra en person med ekspertise inden for et felt – f.eks. våben, historie, religion mv.
✳ Almindeligvis skal én betingelse være opfyldt, før man kan få støtte: Der skal foreligge en kontrakt med et forlag om oversættelsen.

✳ For alle tre ordninger gælder det, at forfatteren/illustratoren/oversætteren, som påtager sig opgaven, honoreres med 400 kr. i timen. Når timerne er afviklet, skal begge parter indsende en kort beskrivelse og vurdering af, hvordan samarbejdet forløb.

ANSØGNINGSFRISTER:

Kursusudvalget har fire ansøgningsfrister:

✳ 1. marts, ✳ 1. maj, ✳ 1. august ✳ 1. november

Ansøgningen skal indeholde følgende: kontaktoplysninger, tidl. udgivelser med angivelse af genre, kort resumé, beskrivelse af omfang og info om kontakt med forlaget, evt. konsulentudtalelser, afslag, kopi af kontrakt med forlag om oversættelsen, en indkredsning af, hvori problemerne opstår, en beskrivelse af, hvad en evt. konsulenthjælp skal bestå i, evt. et forslag til en kollega/konsulent som vejleder. Du skal ikke indsende hele dit manuskript.

Ansøgning om manuskriptstøtte sendes til:

Dansk Forfatterforening, Kursusudvalget
Strandgade 6, st., 1401 København K
eller på mail: kursus@danskforfatterforening.dk

Dette kursusprogram for foråret 2026 er udgivet af Dansk Forfatterforening

Kursussekretær: Kristina Nya Glaffey Sekretariatschef: Sara Strand Redaktør: Lene Møller Jørgensen

Grafisk design: salomet grafik/Mette Salomonsen Illustrationer: Annika Øyrabø

Henvendelse om kurser: kursus@danskforfatterforening.dk Anden henvendelse: df@danskforfatterforening.dk

Fordeling af biblioteksafgift er ikke til forhandling

Biblioteksafgift er kulturstøtte og ikke en ret til vederlag

AF DANSK FORFATTERFORENINGS JURIST, ANNE KOLDBÆK

For nyligt rådgav jeg om en forlagskontrakt, hvor ghostwriter og angivet forfatter skulle dele biblioteksafgiften 50/50 efter udbetaling til den angivne forfatter. Dette vilkår var ugyldigt.

Biblioteksafgiften er en kulturstøtte til dansksprogede udgivelser, der tildeles forfattere, litterære oversættere og illustratører. Det sker ud fra, hvem der er ophaver til værket. Er der flere ophavere, kan de være primære eller sekundære. Forlæggere og redaktionelle medarbejdere får ikke biblioteksafgift. Det gør posteditorer af AI-oversættelser og AI-genererede illustrationer heller ikke.

En ghostwriter skriver i større eller mindre grad en tekst for en anden. Ved 100 procent ghost har ghostwriteren skrevet det hele, men krediteres ingen steder. Så er det kun den angivne forfatter til værket, der vil være berettiget til biblioteksafgift.

Aftal kreditering med forlaget

Man kan ikke aftale en bestemt fordeling af biblioteksafgiften mellem flere ophavere i en forlagsaftale, men man kan og bør aftale med forlaget, hvem der krediteres og hvordan. Som udgangspunkt skal det afspejle de reelle opha-

veres andel i værket, men da det er den udgivne bogs angivelse af ophavere på forside, titelblad og i kolofonen, der er afgørende, så er der mulighed for at påvirke vurderingen af, hvem der er ophaver ift. biblioteksafgiften.

Det kan fremgå, at bogen er skrevet af "X og Y", "X i samtale med Y", "X" alene på forsiden men "Y" også nævnt i kolofon. På den baggrund vurderes det så af Kulturministeriet, om X og/eller Y får biblioteksafgift.

Litteraturstøtte, ikke en vederlagsret

Selvom X og Y anses som 50/50 ophavere, så kan Y få sin andel udbetalt, mens X ikke får, fordi Y er forfatter til flere bøger, mens X kun er forfatter til én bog, og beløbet er under mindstegrænsen. Det vil man heller ikke lovligt kunne udligne internt mellem X og Y. Vil Y overføre en del af sin biblioteksafgift til X, så vil det være en gave, der skal betales gaveafgift af. Hvis fordelingen af biblioteksafgiften mellem X og Y forekommer X at være uretmæssig, så kan X klage over det, og Y vil kunne erklære sig enig. Men selvom X og Y er enige om klagen, så er det heller ikke givet. Det er litteraturstøtte, ikke en vederlagsret. ✖

Læs mere her: <https://slks.dk/bibliotekspenge>

KALENDER

Hvor intet andet er nævnt, holdes møderne i Dansk Forfatterforenings lokaler i Strandgade 6, København.

Postkort til kolleger Onsdag d. 3. december kl. 16-19

Dansk PEN og Dansk Forfatterforening arbejder igen sammen og afholder et arrangement, hvor vi skriver postkort til fængslede kolleger rundt om i verden ved årets slutning.

BU

Juleklip og hygge Tirsdag d. 9. december kl. 19-21

OBS: Det kan være svært at dukke op, hvis man er ny og ikke kender "koderne" til arrangementer, derfor vil vi gerne åbne dørene i ro og mag for jer, der ikke har været med før. Så der er sandwich for begyndere og let øvede allerede kl. 18 - 19. Tilmelding senest d. 5. december: hej@dittewiese.dk

Nytårskur! Fredag d. 30. januar kl. 18-?

For BU og Illustratorerne.

Fra idé til bog

Har du lyst til at fortælle om processen fra idé til en bog, du har udgivet i 2025, til gode kolleger, bogbloggere og anmeldere?

Læs på hjemmesiden, hvordan du byder ind. Der er plads til tre værker og deres fortællere. Arrangementet er tirsdag d. 24. februar, men hvis du er interesseret, så meld dig allerede nu.

DOF

Julestambord Torsdag d. 4. december kl. 15

Vi mødes på Hviids Vinstue i København og ønsker hinanden glædelig jul.

Julefrokost Lørdag d. 13. december kl. 18

Alle medlemmer inviteres til julefrokost med middag, underholdning og bogbytte. Tilmelding senest mandag d. 1. december.

Ved tilmelding betales 125 kr. til Siri Nordborg Møller, konto. nr. 7621-0004684466 (Jyske Bank) eller via MobilePay til tlf. 30 33 64 87.

Indstil en kollega til Dansk Oversætterforbunds Ærespris

Hvem fortjener at modtage Dansk Oversætterforbunds Ærespris 2025? Det er DOF's medlemmer, der afgør den sag, så send en indstilling senest mandag d. 12. januar 2026 til Johann Beltoft på mail: indstilling@danskforfatterforening.dk.

Generalforsamling

Søndag d. 15. marts er der generalforsamling i DOF med efterfølgende middag. Nærmere oplysninger følger.

FAGLITTERÆRE

Julemøde Torsdag d. 11. december klokken 15-17

LYRIKERNE

Mindeaften for Viggo Madsen Tirsdag d. 6. januar

Debutantaften Lørdag d. 31. januar

Årsmøde Lørdag d. 11. april

SENIORGRUPPEN

Julemøde Torsdag d. 11. december klokken 15-17

HAIKUGRUPPEN

Julehygge på café Søndag d. 7. december

Sted: evt. Den Franske Café, Sortedam Dossering 101, København

AARHUSGRUPPEN

Skab! Fra kl. 17-20 på følgende datoer:

9. december 2025
20. januar 2026
17. februar 2026
10. marts 2026
14. april 2026
26. maj 2026

Åbent skrive- og litteraturværksted i Vogn 1 på Godsbanen

Associeret medlemskab udløber automatisk efter 5 år

For de associerede medlemmer, som ved udgangen af 2025 i alt har været associeret medlem i fem år, ophører medlemskabet i januar 2026 – medmindre man er overgået til ordinært medlemskab inden da. Generalforsamlingen og efterfølgende urafstemning har i juni 2025 besluttet at ændre det fem-årige associerede medlemskab til en treårig mulighed. Dette kommer dog ikke til at influere på nuværende associerede medlemmer. Men for medlemmer, der indmeldes som associeret efter 1. januar 2026, gælder tre-årsreglen. Dvs. er man indmeldt før 1. januar 2026 som associeret, har man mulighed for at være medlem i fem år.

HAR DU OPRTRÅDT I RADIO ELLER TV TILBAGE I 2022?

Hvis du har optrådt i radio eller tv i 2022, så har du muligvis midler til gode. Forfatterernes Forvaltningsselskab (FFS) har fanget en stor del af forfatterens optræden i radio og tv, men ikke alle kanaler bliver overvåget. Hvis du har optrådt i radio eller tv i 2022, så er sidste frist for at indberette d. 31.12.2025. Notér venligst program og tidspunkt (dag, måned, årstal) for optræden i mailen. Kontakt: Stig von Hielmcrone svh@forfatterselskabet.dk

Hvis du har optrådt i 2023, 2024 eller 2025 på følgende tv-kanaler: DR1, DR2, TV2, TV2 News, så vil din optræden være registreret af Forfatterernes Forvaltningsselskab (FFS). Hvis du har optrådt på andre tv-kanaler i denne periode, må du meget gerne kontakte Stig von Hielmcrone i FFS på svh@forfatterselskabet.dk – det gælder også, hvis du har optrådt på andre radiokanaler end DR's sendeflade. Notér venligst program og tidspunkt (dag, måned, årstal) for optræden i mailen. Du kan også læse mere her: <https://danskforfatterforening.dk/radio-tv/>

NYE MEDLEMMER

Simone Mørch Stjer, S, Kvindelige forfattere
København
Senest udgivne titel: *Solhaven*, Gyldendal, 2022

Birgit Signora Toft, F, Seniorgruppen
København
Senest udgivne titel: *Mentornetværk*, Direction Books, 2019

Lærke Helene Askholm, BU, F
Senest udgivne titel: *Medierne rolle i voldtægtsager*, Samfundslitteratur/Ajour, 2025

Sofie Kørenko Jensen
Senest udgivne titel: *Lyngencirklen – Sorte Hemmeligheder*, Krabat, 2025

Monica Gabre Selassie, BU, F
Senest udgivne titel: *Etiopien*, Meloni, 2019

Michelle Lyngsdal, BU, Aarhusgruppen
Senest udgivne titel: *Agility*, CarlsenPuls, 2025

Maria Hunosøe, S, Kvindelige Forfattere
Odense
Senest udgivne titel: *Sange for de døde*, Gladiator, 2025

Shirley Slaney Maisted
Senest udgivne titel: *Sund hud nu*, Muusmann, 2023

Jesper Møller Grimstrup
Senest udgivne titel: *The Ant Mill*, selvudgivelse, 2025

FÅ HJÆLP AF EN SOCIALRÅDGIVER

Er du som freelancer eller selvstændig kommet i økonomisk klemme på det sociale område – det kan være på grund af sygdom, barsel, pensionering, eller hvordan biblioteksafgift spiller ind i forhold til sygedagpengerefusion – så har Dansk Forfatterforening en aftale med en socialrådgiver, som kan hjælpe dig igennem systemet.

Skriv kort om problemstillingen til konsulent Jo Hermann på jo@johermann.dk og jurist Anne Koldbæk jura@danskforfatterforening.dk, og hvis de vurderer, at socialrådgiveren kan hjælpe, sender de dig videre.

Ordringen har kørt i foreløbigt ét år, den fortsætter i 2026 og er kun for ordinære medlemmer. Læs mere om den på Dansk Forfatterforenings hjemmeside.

DANSK FORFATTERFORENINGENS GENERALFORSAMLING 2026

HOLDES I STRANDGADE I KØBENHAVN LØRDAG D. 25. APRIL KL. 15.00.

Fristen for at indsende forslag til vedtægtsændringer er 10. januar, og fristen for at indsende øvrige forslag til behandling på generalforsamlingen er torsdag d. 5. marts.

Forslag sendes til vikarierende sekretariatschef Morten Visby på mv@danskforfatterforening.dk.

Dansk Forfatterforening
Strandgade 6, stuen,
1401 København K
Tlf.: 3295 5100
Tlf.-tid: man.-tors. 10-12
og 13-15. Fredag lukket.
df@danskforfatterforening.dk
www.danskforfatterforening.dk

Formand:
Anne Sofie Hammer
formand@danskforfatterforening.dk

Jurist:
Anne Koldbæk
jura@danskforfatterforening.dk

Bogholderi:
Trine Larsen
bogholderi@danskforfatterforening.dk

Medlemsadministration m.m.:
Nena Wiinstedt (sekretær):
df@danskforfatterforening.dk,
Johanne Fabrin Beltoft:
assistance@danskforfatterforening.dk,
Alberte Thrane Lindberg:
medlemsservice@danskforfatterforening.dk

Kursussekretær:
Kristina Nya Glaffey:
kursus@danskforfatterforening.dk
Tlf.-tid: onsdag kl. 10-12 og 13-15

Sekretariatschef og webredaktør:
Morten Visby er vikar for Sara Strand, der er på barselsorlov.
mv@danskforfatterforening.dk

Bestyrelsen:

Anne Sofie Hammer (fmd.),
Stephanie Caruana (næstfmd.),
Henrik Poulsen (kasserer), Cindy Lynn Brown,
Juliane Wammen, Ditte Wiese,
Nanna Gyldenkærne, Nanna Lund,
Lotte Thrane, Marie Priem, Tomas Björnsson
og Daniel Boysen.

Gruppernes styrelser:

S-gruppen
Stephanie Caruana (fmd.)
Sinus Reuss (næstfmd.)
Anne Nielsen
Anne Zenon
Eva Parum (kasserer)
Martin Holmslykke
Sanne Udsen
Anna Bridgwater (suppl.)
Anja Søndergaard (suppl.)
Sally Altschuler (suppl.)

BU-gruppen
Ditte Wiese (forperson)
Lise Bidstrup
Maria Rørbæk
Gunnar Wille
Kasper Hoff (nyvalgt)
Tomas Lagermand Lundme (nyvalgt)
Michala Elk
Tine Kej (suppl.) – nyvalgt
Jette Rydahl Sørensen (suppl.)
Anna Bridgwater (suppl.)

Illustratorerne
Marie Priem (forperson)
Alice Snerle Lassen
Tomas Björnsson
Line Malling Schmidt
Zarah Juul
Peter Hermann
Simon Væth
Toril Bækmark (suppl.)
Kamila Slocinska (suppl.)
Kontraktrådgivning: Anya Winqvist

L-gruppen
Cindy Lynn Brown (fmd.)
Erik Trigger Olesen
Jesper Rugård Jensen
Orhan Dogru
Pia Deleuran
André Lundquist
Irene Maria Sidenius
Thore Bjørnvig
Hans-Erik Rasmussen (suppl.)
Milena Rudez (suppl.)

F-gruppen
Thomas Dickson
Henrik Poulsen
Kaare Øster
Bjørn Førde
Sisse K. Ibsen
René Karpantschof
Charlotte Langkilde
Anne Hedegger Krag (suppl.)
Cathrine Errboe (suppl.)

DOF
Juliane Wammen (fmd.)
Signe Lyng (næstfmd.)
Lotte Jansen (kasserer)
Nanna Lund
Birthe Lundsgaard
François-Eric Grodin
Ninna Brüggmann Brenøe
Louise Ardenfelt Ravnild (1.-suppl.)
Siri Nordborg Møller (2.-suppl.)

Haikugruppen Ulla Conrad
([fork. ullaconrad@gmail.com](mailto:fork.ullaconrad@gmail.com))
Kvindelige forfattere i DFF Birte Kont
(birtekont@mail.tele.dk)

Læremiddelgruppen Henrik Poulsen
(fmd. henrik@henrikpoulsen.com)

Seniorgruppen i DFF
Aarhus-gruppen i DFF Dorthe Klyvo
(fmd. info@klyvo.dk)

Nordjyllands-gruppen i DFF Mai Odgaard
Petersen (maiodgaard@gmail.com)

Portfolio

Hvornår begyndte du at skrive?

Jeg debuterede i 2004 med *Mørkelys*, men jeg havde skrevet i mange år op til det. Efter *Mørkelys* gik der ret lang tid før min næste udgivelse, *Trin*, i 2024, og det var nok, fordi jeg i de år var meget optaget af maleriet, af billedkunsten. Desuden havde jeg børn i den periode, og da min indtægt kommer fra maleriet, var det nødvendigt.

Er der en forbindelse, en sammenhæng mellem lyrik og billedkunsten for dig?

Ja, jeg føler, at det kommer fra samme sted, fra min virkestrang, det er bare meget forskellige former for udtryk. Faktisk gør jeg en dyd ud af at adskille lyrikken og maleriet, og jeg præsenterer mig altid som enten det ene eller det andet. Sprogligt kan jeg berøre mere alvorstunge emner. Sproget er blevet en god ven, hvor jeg tør gå hen i kroge, hvor jeg ikke kommer med min pensel.

Så du kommer ikke til selv at illustrere dine digtsamlinger?

Nej, jeg kan godt lide, at sproget står rent og for sig selv, og man selv og i samarbejde med en grafiker kan arbejde med linjeskift, font, spatiering.

Ved du, hvor det kommer fra – den her trang til at udtrykke dig henholdsvis sprogligt, musikalsk og i maleriet?

Min storebror og jeg voksede op alene med vores mor, og hun blev syg, da jeg var 12 år. Hun trak sig lidt væk, ind i sig selv, og jeg blev dermed nok et barn, der søgte voksne. Jeg var cykelbud for den lokale boghandel, og der traf jeg bl.a. maleren Therese Dragshøj. Hun var flere generationer ældre end mig, uddannet på Kunstakademiet tilbage i 1930'erne, men jeg begyndte at komme meget hos hende. Og også hos andre voksne, men hun har præget mig og mit udtryk. Jeg tror, at det begyndte dér.

Skriver du på noget nu?

Jeg skriver på to forskellige digtsamlinger, *Dialogdigte* og *Ilt*. *Dialogdigte* handler om et du og et jeg, der taler forbi hinanden. De synes at tale sammen, men konstant opstår der sprækker i sproget mellem dem. Begge bliver de præsenteret via nogle lyriske digte. *Ilt* er ren lyrik.

ANDRÉ LUNDQUIST er lyriker. Han debuterede i 2004 med digtsamlingen *Mørkelys* og er i dag en del af Lyrikernes styrelse. Han er også billedkunstner og musiker, men stiller gerne skarpe skillelinjer op mellem sine udtryksformer.